

ÖZGEÇMİŞ:

Ekrem SEVİL, 8 Ocak 1970'de DENİZLİ'DE doğdu. İlk ve orta tahsilini Denizli'de tamamladı.

Diyarbakır'da öğretmen olarak göreve başladıktan daha sonra İzmir-Foça'ya tayini çıktı. Bu arada Yedek Subay askerliğini de (Diyarbakır-Dicle) tamamladıktan sonra 2001 yılında BORNOVA ANADOLU LİSESİ'NE tayin oldu. Halen aynı görevde çalışmaktadır. Evli olup bir kızı ve erkek ikiz çocukları vardır.

SİPARİŞLERİNİZ İÇİN MAİL ADRESİME (ekremsevil@yahoo.com) MESAJ GÖNDEREBİLİRSİNİZ

İÇİNDEKİLER

-ÖNSÖZ..... 6

-GİRİŞ..... 9

I. BÖLÜM

YUNAN POLİTEİZMİ VE PLATON'UN TANRI TASAVVURU

A- Platon'un Tanrı'sının Yunan Politeizmi İçindeki Yeri..... 15

B- Platon'da Temsili Tanrılar ve Felsefi Tanrı..... 15

I. Temsili Tanrılar (Mitolojik)..... 15

2. Felsefi Tanrı (Demiurgos, Birincil Neden)..... 20

II. BÖLÜM

PLATON'DA METAFİZİK VE TEOLOJİK VARLIK OLARAK TANRI

A- İdealar Nazariyesi ve Tanrı..... 25

1. İdealar Nazariyesini Hazırlayan Faktörler..... 25

2. Platon'un Metafiziği İle Teolojisi Arasındaki Uygunluk...28

3. İdea Nedir?.....29

4. Tanrı-İdea İlişkisi ve Tanrı'nın İyi İdea'sı Olması.....32

B- Teolojik Varlık Olarak Tanrı.....37

I. Tanrı'nın Nitelikleri.....37

a. Değişmezliği..... 37

b. İyi, Adaletli ve Doğru Olması..... 38

c. İradesi Olması..... 39

d. Ezeli - Ebedi Olması..... 39

e. Erdemli Olması..... 40

f. Tek Olması..... 40

g. Yaratıcı Olması..... 41

C-Tanrı'NIN KANITLARI VE BİLİNMESİ...43

I- Tanrı'nın Belli Başlı Kanıtları.....43

A. Kozmolojik Kanıt..... 44

I. Hareket Ettiren Neden Kanıtı..... 44

2. Yeter -Neden Kanıtı..... 45

B. Gaye ve Nizam Kanıtı.....47

II- Tanrı'nın Bilinmesi VE TANRI HAKKINDA
KONUŞMAK.....52

III.BÖLÜM

TANRI, ALEM VE İNSAN İLİŞKİSİ

A- TANRI-ALEM İLİŞKİSİ..... 55

I. Alem'in Yaratılması..... 55

a) Platon'da Yaratmanın Mahiyeti..... 55

a.1.) Yaratılışın Nedenleri..... 58

a.1.1.) Zeka (Nous).... 58

a.1.2.) Zorunluluk..... 59

a.1.2.1.) İçsel Zorunluluk..... 60

a.1.2.2.) Dışsal Zorunluluk..... 62

b) Alem'in Yaratılması..... 63

2. Tanrı'nın Alem İle İlişkisi..... 66

B- TANRI- İNSAN İLİŞKİSİ..... 69

I. Tanrı-İnsan İlişkisinin Başlangıcı..... 69

a) İnsan'ın Yaratılması..... 69

2. Tanrı'nın İnsan'dan Beklentileri..... 72

3. İnsan'ın Tanrı ile İletişim Kurma Yolları..... 77

a) Bilgelik..... 78

b) Dua..... 81

c) Sevgi (Eros)... 82

4. Ölüm Sonrası, Tanrı-İnsan İlişkisi: Ahiret..... 85

SONUÇ..... 88

BİBLİYOGRAFYA..... 90

ÖNSÖZ

Tanrı'nın varlığı dâhil, ona bağlı pek çok problem, yalnızca günümüz insanının problemi değildir. O, eleştirel düşüncenin ortaya çıkışından beri, şu veya bu ölçüde insanları meşgul etmiştir. Bunu düşünce tarihinde kolayca görebiliriz. Bu konuda hemen hemen her insan, basit olsun rasyonel olsun, bir takım düşüncelere sahiptir. Bütün filozoflar da ister pozitif, ister negatif anlamda, ister az, ister çok, Tanrı ile ilgili çeşitli düşünceler ileriye sürmüşlerdir. İşte Platon da bunlardan biridir. O, Tanrı'yı, metafiziğinin temel kavramı haline getirmiş, O'nu sistemli bir şekilde temellendirdiği için rasyonel teolojinin ilk örneklerinden birini ortaya koymuştur.

Platon'un Tanrı konusundaki önemli tutumlarından biri, Tanrı'yı geleneksel Yunan mitolojisinden arındırmaya çalışmasıdır. Tabii ki bu mitolojiyi bazı nedenlerden dolayı idealist sisteminin tamamen dışına atamamıştır. Fakat her şeye rağmen Platon, Tanrı'yı felsefenin ilkelerine göre ele almıştır. Bunu

metafizik sisteminden de anlayabiliriz. Platon, Tanrı'sını idealar teorisi ile ilişkilendirerek bu İyi İdea'sını yani Tanrı'yı metafiziği ile uygun bir tarzda ortaya koymuştur.

Platon, Tanrı'yı felsefe tarihinde ilk defa sistematik bir şekilde ele almış ve kanıtlarıyla ortaya koymuştur. Ve bu kanıtlar diğer birçok filozofun Tanrı kanıtlamasına ilham vermiştir.

Platon, Tanrı'nın niteliklerini o güne kadar ele alınmamış bir biçimde işlemiştir. O, Tanrı'ya her açıdan mükemmellik yüklemiştir. Platon, bu Tanrı'ya mutlak güzellik sıfatını vererek Tanrı'yı estetik açıdan betimlemiş; mutlak iyilik sıfatını vererek Tanrı'yı etik açıdan; mutlak sayı sıfatını vererek Tanrı'yı bilimsel açıdan ortaya koymuştur.

Platon'un Tanrı'sı Deist'lerin Tanrı'sı gibi ötelere ötesinde insan hayatına soğuk bir Tanrı değil, insanın bütün faaliyetlerinde etkin rol oynayan, insan ile sıcak bir ilişki kuran Tanrı'dır.

Ayrıca Platon, eklektik bir filozof olduğu için orta bir yol izlemiştir. Bundan dolayı, kendisinden önceki filozofların aksine hem insan kavramıyla, hem de Tanrı kavramıyla ilgilenmiş ve bu iki varlık arasındaki ilişkiyi canlı tutmuştur. Miletli, İonyalı, Elealı filozoflar, sırf metafizik konularla, doğa sorunu ile - onlara göre doğa, Tanrı'dır - ilk ilke (Arche) meselesi ile uğraşırken insanı bir kenara itmişler; Sofistler de bunlara bir tepki olarak metafizik konuların bilinemeyeceğini, gerçeğin bulunamayacağını söyleyerek her şeyin ölçüsünün insan olduğunu belirtip sırf insan kavramına yönelmişlerdir. Platon ise bu iki varlık türünü, mükemmel olarak ele almıştır. Hem insanı, yani insanın kendisinin ne olduğunu, insanın toplum ile ilişkisinin nasıl olması gerektiğini belirtmiştir. Hem de Tanrı'nın ne olduğunu ortaya koyarak bu iki varlık arasındaki ilişkinin nasıl olduğunu, yani insanın Tanrı'ya karşı nasıl bir tavır takınması gerektiğini, nasıl ilişki kurabileceğini ve Tanrı'nın da insana bu ilişki içerisinde nasıl davrandığını açıklamıştır.

Platon, din felsefesi açısından ayrıca eskatolojiyi ilk defa sistemli şekilde ele almıştır. Ruh'un ölümsüzlüğüne inanan Platon, insanın bedensel ölümünden sonra öteki dünyada yani Hades'te yaşayacağı bir mekan göstermiştir.

Platon, Tanrı'sını, yani İyi İdea'sını her şeyin en âli sebebi olarak görmüş ve hem bilginin hem de varlığın temel sebebi yapmıştır. Bu özelliğiyle Platon, felsefe tarihinde ilk defa epistemoloji ve ontolojiyi ilişkilendirip, bu iki bilim dalı arasında uçurumlar açmamıştır.

Böylece Platon, felsefe ve din felsefesi açısından birçok ilkleri ortaya koymuş ve son derece önemli adımlar atmıştır. Batı'da da meşhur olan bir söz vardır: " Bütün felsefi düşüncelerde Platon ve

Aristoteles, dipnot gösterilir.” Platon, Tanrı'yı rasyonel bir zemin üzerinde ve İdealizm ışığında temellendirdiğinden dolayı Platon, felsefe tarihinde felsefe gibi teolojii de ilk defa sistematik tarzda, geleneksel anlayışların dışında, felsefenin ilkelerine göre ele almış bir filozoftur. Böylece onun teolojisi, felsefesi düşünce tarihi boyunca bir çok filozofu, Müslüman Tasavvuf ekollerini, Batı'da ve Doğu'da bir çok düşünürü ve sanatçıları etkilemiştir. Bu nedenlerden dolayı Platon'un Tanrı anlayışının ortaya konulmasını yararlı buldum ve böyle bir konu seçtim.

Bu çalışmamda kıymetli yardımlarını esirgemeyen sayın Doç.Dr.Zeki ÖZCAN hocama, anne ve babama, ağabeyim Suat Sevil'e, eşim Celile Sevil'e, teknik yardımlarından dolayı öğretmen arkadaşlarıma ve öğrencilerime teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Ekrem SEVİL / İZMİR – 2006

GİRİŞ

Platon, Tanrı'yı boş inançların, mitolojinin, geleneksel anlayışların dışında, rasyonel ve sistematik bir tarzda ele aldığı için, onun Tanrı'sı metafizik bir varlık yani felsefi bir Tanrı'dır.

Platon, Tanrı'nın var olduğuna inanan bir kişi olarak, her an Tanrı ile ilişki içinde olmayı düşünür. Tanrı'nın inâyetine, yüceliğine, iyiliğine, güzelliğine sığınmayı ister ve Tanrı'yı, İyi ile özdeşleştirir. İşte Platon, bu maddesel şeylerin dünyasından, her an değişmekte ve ölmekte olan, gölge ve yanılsama dünyasından sıyrılıp ötelere, idealar dünyasına, ölmelik diyârına, gerçek dünyaya çıkmayı istemiş ve bunu gönül, aşk, akıl ve bilgelik ile birleştirerek Tanrı'ya yükseleceğine inanmıştır.

Platon, Tanrı'nın insan biçimli olarak düşünülmesine karşı çıkmış, Yunan mitolojisini bu konuda tenkit etmiştir. Buna rağmen hem yaşadığı çevreden etkilenerek hem de fazla tepki çekmemek için sisteminde bu mitleri kullanmıştır. Ayrıca Platon, ideaları duylardan ayırdığı, Sokrates akılcılığını çok ileriye götürdüğünden dolayı, idealar öğretisini ve Tanrı'yı anlatabilmek için sembolik ve mitsel bir dil kullanmıştır.

Platon, Tanrı'nın yaratıcılık özelliğini önemli bir şekilde vurgular. O, yoktan var eden bir Tanrı değil - çünkü yoktan var etme Yunan felsefesinde olmayan bir kavramdır - elindeki, kendisi kadar ezeli araçlarla düzensiz ve gâyesiz materyallerle bir takım nedenler ile düzen ve gâye veren bir Tanrı'dır. Tanrı, bu âlemi yaratırken de en mükemmel örnek olan idealara bakarak düzenlemiştir. Ayrıca Platon, Tanrı'yı Deist bir anlayışla ele almamış, Tanrı'nın âlemi düzenledikten sonra ötelere çekilmeyip, her an şekillendirdiği varlıklarla ilgilendiğini ortaya koymuştur.

Platon, evrenin yaratılmış olmasından yola çıkarak Tanrı'yı kozmolojik ve teleolojik delillerle kanıtlar. Platon'un ortaya koyduğu bu kanıtların tanrıbilim konusunda ilk ve önemli adımlar olduğu görülür. Çünkü bu Tanrı, felsefenin önemli iki sorusunun yani "Nasıl ?" ve "Niçin ?" sorularının karşılığı olarak, evrenin metafizik temelidir. Platon, "Nasıl?" sorusundan yola çıkıp kozmolojik olarak Tanrı'yı, birincil neden, nedenlerin en kemallisi biçiminde ortaya koyar. "Niçin ?" sorusundan yola çıkarak Tanrı'yı, İyi İdea'sı olarak ele alır ve teleolojik olarak evrendeki gâyenin belirleyicisi biçiminde tanımlar.

Platon'un Tanrı tasavvuru metafizik anlayışı ile yani idealar teorisi ile sıkı bir ilişki içerisindedir. Ve bu Tanrı, İyi İdea'sı olduğu kadar idealar hiyerarşisinin en tepesinde çokluktaki birliği sağlayan bir varlıktır. Var olan her şeyin, her nesnenin de bir ideası bulunmaktadır. Fakat her şey, ideanın bir kopyası olmasına rağmen, bu benzerlik varlık hiyerarşisinden aşağıya indikçe azalmakta, yukarıya çıktıkça çoğalmaktadır. İşte bu varlıkların ortasında bulunan kendi çapında bir mikro kozmos olan insan idesi, ruhunun us yanını kullanarak bilgelik, erdem ve sevgi ile Tanrı'ya, idealar dünyasına, yüce şeylere yükselmekte, bedensel yanını önemsediğinde ise aşağıya inmekte ve Tanrı'ya olan benzerliği azalarak Tanrı'dan uzaklaşmaktadır. Böylece Platon, metafizik sisteminin temel dayanağı olan Tanrı'sını yani İyi İdea'sını, her şeyin O'na yöneldiği bir çekim merkezi olarak göstermektedir.

Amaç ve İlkeler;

Bu çalışmamda Platon'un Tanrı'sını, vahiy kaynaklı dinlerin Tanrı'sı açısından ele almayıp, genel olarak din felsefesi açısından, felsefenin ilkelerine göre ele aldım.

Platon'un Tanrı anlayışını bu çalışmamda üç bölüm halinde ortaya koydum. Birinci bölümde Platon'un Tanrı'sının Yunan Politeizm'i ile ilişkisini inceledim. Platon, Yunan mitolojisinden bahsetmiş olsa da O'nun düşündüğü Tanrı, aslında felsefi bir Tanrı olduğu için Platon'un Tanrı tasavvurunu iki açıdan ele aldım. İlk olarak, Politeist Yunan toplumunun tepkisini çekmemek için Platon'un mitolojik tanrılar formunda sunduğu ama aslında tabiat kanunları olan kuvvetleri, "Temsili Tanrılar" başlığı altında inceledim. İkinci olarak, Platon'un metafizikinde, En Yüksek İyi'si ile özdeşleştirilen Tanrı'yı ise "Felsefi Tanrı" adı altında inceledim.

İkinci bölümde Platon'un Tanrı tasavvurunu metafizik ve teolojik açıdan ele aldım. Platon'un Tanrı'sının metafiziği yani idealar teorisi ile uygunluğunu ortaya koydum. Teolojik olarak bu Tanrı'nın önemli bazı sıfatlarını inceleyerek her açıdan mükemmel bir Tanrı olduğunu ortaya koydum. Ayrıca Platon'un Tanrı hakkındaki kanıtlarını sistematik olarak inceledim; bu bölümün sonunda da Tanrı'nın filozoflarca bilinebileceğini fakat bu Tanrı bilgisinin apaçık olarak diğer insanlara anlatılmasının güçlüğü ve bu güçlüğü Platon tarafından sembolik dil kullanılarak çözümlendiğini ortaya koydum.

Üçüncü bölümde ise Tanrı'nın âlem ile ilişkisini, Tanrı'nın yaratma faaliyetini inceledim. Bu yaratmada Tanrı'nın zekâ ve zorunluluk nedenleri ile hareket ettiğini ve evrende gâyesel nedenlerin daha çok ön planda olduğunu ortaya koydum.

Ayrıca Tanrı'nın, insan ile ilişkisini, insanın Tanrı'ya karşı vazifelerini, insanın Tanrı ile üç yolla (bilgelik, duâ, eros) ilişki kurabileceğini göstermeye çalıştım ve bu bölümün sonunda Platon eskatolojisini açıklamaya gayret ettim.

Platon'un günümüze gelen eserlerinin kendisine ait olup olmadığı tartışma konusudur. Fakat bu çalışmamda Platon'un Tanrı anlayışını ortaya koyarken, Platon'un kendi eserleri olduğu araştırmacılar tarafından genel olarak kabul edilen yapıtlarından faydalandım. Bu eserler daha çok Devlet, Yasalar, Timaios, Phaidon, Menon, Mektuplar ve Epinomis'tir. Şunu da belirtmem gerekir ki, bu incelememde Platon'un bütün eserleri Türkçe'ye çevrildiği için daha çok Platon'un kendi eserlerinden yararlandım. Ayrıca, Platon'la ilgili yardımcı eserlerden, yani hem Türkçe eserlerden hem de A.F.Ashbough'un "Plato's Theory of Explanation" adlı İngilizce yapıtından da alıntılar yaptım.

Ayrıca Platon'un eserleriyle ilgili şunu da belirtmem faydalı olacaktır. Platon'un, kendi felsefi sistemi hiçbir zaman son, kesin bir biçim kazanmadığından, problemlerle boyuna uğraşarak sisteminde birtakım gelişmeler olmuştur. Fakat İdea anlayışında bir değişiklik olmamıştır. Yalnız bakış açısına göre değişik kelimeler kullanmış ve düşüncelerini çeşitli diyaloglara serpiştirmiştir. Platon'un diyaloglarını, gençlik, geçit, olgunluk ve yaşlılık dönemlerine ayrılmış olarak bulabiliriz. İşte bu özellikleriyle Platon'u dikkatlice incelemem gerekiyordu. Bundan dolayı da Platon'un sistemini dikkatlice araştırmaya gayret

ederek Tanrı anlayışıyla ilgili görüşlerini derli toplu bir araya getirerek felsefe okurlarının daha basit faydalanması için başlıklar altında inceledim.

SONUÇ

Genel olarak Platon'un yaşadığı sosyo-kültürel şartlar göz önüne getirildiğinde farklı bir Tanrı anlayışı ortaya koyduğunu görebiliriz. O güne kadar mitolojik karakterde ele alınan Tanrı, Platon'la birlikte felsefi bir zemin üzerinde ortaya konmuştur. Yani Platon, Tanrı'yı, masal sınırlarından çıkarıp, rasyonel teolojinin temellerini atmıştır. Fakat felsefi Tanrı'yı ortaya koyarken hocası Sokrates'e baskı yapan, gerçek ışığı göremeyen vahşi mağara adamlarının (Yunan Politeistleri) yaptıklarından dolayı tepki çekmemek için, bir sembol olarak bu mitolojideki tanrıların adlarını kullanmıştır. Platon'a göre Tanrı, İyi İdea'sı Tek'tir.

Platon'un felsefesi, idealar öğretisine dayandığı için pek tabii olarak Tanrı, bu öğretinin içerisinde yerini almıştır. Platon, Tanrı'sını İyi İdea'sı ile özdeşleştirerek Teolojisini, Metafiziği ile uygun hale getirmiştir.

Platon'un Tanrı'sının özelliklerinden dikkat çeken bir nokta da Tanrı'nın iyi oluşu üzerinde durulmasıdır. Fakat bunun yanında, İyi, Platon için sadece Teoloji'nin değil, aynı zamanda bilgi (episteme), varlık (esse) ve ahlak'ın (ethic) da merkez kavramıdır. Bundan dolayı Platon Metafiziği, temelde "İYİ"nin metafiziğidir.

Metafizik bir kavram olan İyi, teolojik bağlamda, Yaratıcı Tanrı (Demiurgos) olur. Platon'un Tanrı'sı, evreni yaratırken birtakım nedenler ile hareket etmiştir. Bu nedenler Zeka ve Zorunlu Neden (İçsel ve Dışsal Zorunluluk)'dir.

Bundan dolayı Tanrı, doğrudan ve dolaylı olarak her şeyin yaratıcısıdır. Fakat bu yaratma, bilinen anlamdaki bir yoktan yaratma değil, hazır olan malzemedan yola çıkılarak, bir amaç doğrultusundaki mimari bir düzenlemedir. Çünkü yoktan yaratma, sadece Platon'da değil Yunan kültüründe de olmayan bir kavramdır. Artık bu anlayışı Yunan felsefesi içinde düşündüğümüz zaman yoktan yaratmamak Tanrı'ya bir acizlik yüklemes. Çünkü bu anlayışı, Yunan düşünce tarihinin tabii bir seyri olarak görmek gerekir.

Platon'un Tanrı'sı, iyi olmakla beraber, bütün işlerinde ölçülü, adaletli, erdemli, bilgili, kudretli yani Tanrı kelimesine yakışır bir biçimde davranmaktadır. Bundan dolayı Tanrı, bütün varlıklarla, evrenle insanla her an ilgilenmekte ve onları duyular dünyasında yalnızlığa itip bir hiç durumunda bırakmamaktadır. Platon'a göre insan da filozof olduğu müddetçe Tanrı'yla ilişki kurabilmekte ve O'nu bilebilmektedir. Ve bu Tanrı bilgisini diğer filozoflara sembolik anlatımlarla tanıtılabilmektedir.

Platon, Tanrı'yı felsefi açıdan ele alıp Teoloji'yi efsanelerin zincirinden kurtarmaya çalıştığından dolayı Doğu'da ve Batı'da bir çok felsefi sistemleri, sanatsal etkinlikleri etkilemiş bir filozof olarak düşünce tarihinde önemli bir konuma sahip olmuş ve olmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

ARİSTOTELES, Metafizik, Çev. Prof. Dr. Ahmet Arslan, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1985.

ARSLAN, Ahmet, Aristoteles, Metafizik, Yabancı Terimler Dizisi İçinde, Ege Üniv. Edeb. Fak. Yay., İzmir 1992.

ASHBOUGH, Anne Freire, Plato's Theory of Explanation, State University of Newyork Press, America 1988.

AKARSU, Bedia, Felsefe Terimleri Sözlüğü, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1994.

AYDIN, Mehmet, Din Felsefesi, Selçuk Yayınları, İstanbul 1992.

_____Tanrı Hakkında Konuşmak : Felsefi Bir Tahlil,Dokuz Eylül Üniv.İlahiyat Fak.Dergisi I, Şafak Yayınevi, Manisa 1983.

COPLESTON, Frederick, Felsefe Tarihi, Platon, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul 1985.

FARABİ, Eflatun ile Aristoteles'in Görüşlerinin Uzlaştırılması, Çev, Mahmut Kaya, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.

FORLANDER, Karl, Felsefe Tarihi I, Çev.M.İzzet, Akaf İslami Matbaası, İst. 1927.

GILSON, Etienne, Tanrı ve Felsefe, Çev. Mehmet Aydın, Dokuz Eylül Üniv. İlahiyat Fak. Yay., İzmir 1986.

GÖKBERK, Macit, Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

JUSTEİN, Gaarder, Sofi'nin Dünyası, Çev. Gülay Kutal, Pan Yay., İst.1996.

KOÇ, Turan, Din Dili, Rey Yayıncılık, Netform Matbaası, Kayseri 1995.

KÖNİ, Yunus Kazım, Eflatun'un İde Nazariyesi, Şirket-i Müret. Kitabevi, İstanbul 1937.

LANGE, A. Friedrich, Materyalizmin Tarihi ve Günümüzdeki Eleştirisi I, Çev. Ahmet Arslan, Gündoğan Yayınları, Ankara 1990.

NAMIK, Mustafa, Eflatun, Tefeyyüz Kitaphanesi, İstanbul 1933.

ÖZCAN, Hanifi, Epistemolojik Açından İman, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1992.

PAKSÜT, Fatma, Platon ve Platon Sonrası, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1982.

PLATON, II. Alkibiades, Çev, Suat Baydur, Maarif V.Y. İstanbul 1943.

_____Devlet, Çev.S.Eyüboğlu-M.A. Cimcaz, Remzi Kitapevi, İstanbul 1992.

_____Epinomis, Çev. Adnan Cemgil, Maarif V.Y., İstanbul 1943.

_____Euthyphron, Çev. Pertev Naili Boratov, Maarif V.Y., İstanbul 1942.

_____Kratylos, Çev. Suat Yakup Baydur, Maarif V.Y., İstanbul 1944.

_____Mektuplar, Çev. İrfan Şahinbaş, Maarif V.Y., İstanbul 1941.

_____Menon, Çev. A.Cevizci, Gündoğan Yayınları, Ankara 1994.

_____Parmanides, Çev.S.Babür, Ara Yayıncılık, İstanbul 1989.

_____Phaidon, Çev. A.Cevizci, Gündoğan Yayınları, Ankara 1989.

_____Phaidros, Çev. Hamdi Akverdi, Maarif V.Y., İstanbul 1941.

_____Philebos, Çev. S.Esat Siyavuşgil, M.E.B.Yayınları, İstanbul 1989.

_____Rakipler, Çev. Hamdi Varoğlu, Maarif V.Y., İstanbul 1943.

_____Symposion, Çev.A.Erhat-S.Eyüboğlu, Remzi Kitabevi, İstanbul 1972.

_____ Sokrates'in Savunması, Çev.Teoman Aktürel, Diyaloglar I, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

_____Timaios, Çev. E.Güney-L.Ay, Maarif V.Y., İstanbul 1945.

_____Theaitetos, Çev. M.Gökberk, Remzi Kitabevi, İstanbul 1989.

_____ Yasalar I-XII, Çev. C.Şentuna-S.Babür, Kabala Yayınevi, İst. 1994.

RIFAT, Haydar, Eflatun, Matbaa-i Kütüphane, İstanbul 1935.

RUSSELL, Bertnard, Batı Felsefe Tarihi, Çev.M.Sencer, Say Kitap Yay., İstanbul 1983.

SENA, Cemil, Filozoflar Ansiklopedisi, Remzi Kitabevi, İstanbul 1975.

_____ Tanrı Anlayışı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1990.

STORİG, Hans Joachim, İlkçağ Felsefesi, Hint, Çin,Yunan, Çev. Ömer Cemal Güngören, Yol Yayınları, İstanbul 1994.

SOYKAN, Ömer Naci, Platon, Sofist Tercümesi İçinde, Ara Yay., İst. 1990.

SUNAR, Cavit, İslam Felsefesinin Yunan Kaynakları ve Kozalite Meselesi, Ankara Üniv.İlahiyat Fak. Yay., Ankara 1973.

TEPE, Harun, Platon'dan Habermas'a Felsefe'de Doğruluk ya da Hakikat, Ark Yayınevi, Ankara 1995.

TUNALI, İ.Hakkı, Grek Estetiği, İstanbul Üniv. Edeb. Fak. Yayn., İstanbul 1960.

TURGUT, İhsan, Felsefenin Temel Sorunları, Habem-Yayıncılık, İzmir, 1993.

_____ Platon'un Son Dönem Felsefesinde Bilgi Sorunu, Bilge Han Matbaası, İzmir 1992.

TÜRKÇE SÖZLÜK, Komisyon, T.D.T.K.Yayınları, Ankara 1988.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, Varlık ve Oluş, Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1968.

_____ Felsefeye Giriş I, Ank. Üniv. İlahiyat Fak. Yay., Ankara 1963.

WEBER, Alfred, Felsefe Tarihi, Çev.H.V.Eralp, Sosyal Yayınları, İstanbul 1991